

## **Tomáš Hartman: Setkávání Východu a Západu v díle Ahmeda Midhata a Rifá'a al-Tahtáwího**

### Oponentský posudek

Tomáš Hartman si pro svou bakalářskou práci zvolil zajímavé a náročné téma: srovnání obrazu Západu v dílech dvou intelektuálů 19. století. Rifá'a al-Tahtáwí i Ahmed Midhat patří k významným osobnostem, jimž byla v odborné literatuře věnována značná pozornost, srovnání jejich děl je však originálním přínosem této bakalářské práce. Zvolené téma je náročné po jazykové i metodologické stránce, již vzhledem k odlišnému charakteru srovnávaných děl (reálný vs. fiktivní cestopis) a k velkému časovému odstupu mezi oběma cestopisy, během něhož došlo k zásadním změnám v Osmanské říši. To vyžaduje důkladné vysvětlení kritérií pro výběr srovnávaných prací, klade nároky na znalost měnícího se kontextu a do značné míry omezuje zobecnitelnost závěrů.

Tomáš Hartman si práci rozvrhl způsobem, který odpovídá zvolenému tématu. V první části představil životní osudy a cesty obou autorů. Tato část práce sice vychází ze sekundární literatury, ale přináší zajímavé postřehy. Druhá část práce obsahuje analýzu dvou cestopisů, Tahtáwího skutečné cesty do Paříže roku 1835 a fiktivního cestopisu Ahmeda Midhata z roku 1876 s přihlédnutím k jeho pozdější cestě do Evropy. Tomáš Hartman si přitom práci nijak neusnadnil, když nepopisoval každé dílo samostatně, ale analyzoval je současně po jednotlivých tématech. Soustředil se na vcelku vhodně zvolená témata, která se mu v obou cestopisech jevila jako klíčová (snad jen v případě „faktorů ovlivňujících výběr témat“ se pohybuje trochu ve sféře úvah a hypotéz). Došel k zajímavým poznatkům, např. při srovnání jevů a oblastí, jimž věnovali – nebo naopak nevěnovali – oba autoři pozornost, či jejich identifikaci vůči Západu.

Především z náročnosti práce, přesahující požadavky na bakalářskou práci, vyplývají některé její problémy či nedostatky. Zatímco s jazykovou náročností si Tomáš Hartman poradil velmi dobře, otázka komparace reálného a fiktivního cestopisu by si zasloužila více pozornosti. Tomáš Hartman operuje například s Midhatovým tvrzením, že Paříž výborně znal, ještě než ji navštívil, a že ho nepřekvapila, takže v pojetí Západu mezi fiktivním a pozdějším reálným cestopisem není

větší rozdíl, aniž by tato autorova tvrzení podrobil kritické úvaze. Práce málo zohledňuje rozdílnou dobu vzniku obou děl a mění se kontext psaní (např. na s. 46-47, kde implicitní kritika Tahtáwího názorů opomíná jejich dobovou podmíněnost). Závěr práce přináší jen velmi stručné shrnutí některých výsledků. Závěry jsou ovšem obsaženy v samotném textu, takže spíše než neschopnost vyvodit z analýzy závěry ukazuje tato část nedostatek času a sil.

Bakalářská práce obsahuje relativně dlouhé pasáže bez odkazů na literaturu, z čehož lze usuzovat, že se jedná o vlastní analýzu a hodnocení Tomáše Hartmana. V některých případech jde ale o otázky, které byly v literatuře již detailně zpracovány, a tuto literaturu by bylo vhodné použít v bakalářské práci (například pro hodnocení osmanských reforem na s. 34 či vztahu arabských intelektuálů k Západu), aby se předešlo zjednodušeným nebo naivním konstatováním. Na straně 40 pak chybí odkaz na citovaný článek (mezi poznámkami 118 a 119). Tomáš Hartman také nevysvětluje některé používané koncepty, především orientalismus a okcidentalismus (respektive se jisté vysvětlení objeví až poté, co s termíny operoval v předcházející části). Z technických problémů lze upozornit na pravopis a hlavně interpunkci (chybnou snad na každé straně práce), stylistické nedostatky, chybějící slova a nedůslednosti (například Západ/západ, Orient/orient, Osman/Osmánec - i v jednom odstavci na s. 28). Nedůsledný je také poznámkový aparát.

Přes uvedené nedostatky přináší práce zajímavé nové poznatky a především ukazuje, že si Tomáš Hartman dokáže poradit s náročným tématem a samostatně je zpracovat na základě zvolené literatury a pramenů v arabštině a turečtině. Práce tedy splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Proto doporučuji přijmout ji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji podle obhajoby jako dobrou nebo velmi dobrou.

Doc. PhDr. Jitka Malečková, CSc.